

Nr 3.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 22 april 1949 (nr 164) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål, m. m.

Genom en den 9 januari 1953 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 24, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen

A) att, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen varder slutligen godkänt, antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 1 § lagen den 22 april 1949 (nr 164) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 22 april 1949 med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

1 §.

Laga domstol i tryckfrihetsmål är för skrift, som är tryckt i Stockholms stad eller län, Stockholms rådhusrätt och för annan skrift den *i tryckfrihetsmål behöriga rådhusrätten* i det län där tryckningsorten är belägen; finnas i länet flera rådhusrätter med sådan behörighet, skall målet, om skriften tryckts i stad där behörig rådhusrätt finnes, upptagas av den rådhusrätten och i annat fall av den av de behöriga rådhusrätterna som är närmast tryckningsorten. Finnes för periodisk skrift särskild

Laga domstol i tryckfrihetsmål är för skrift, som är tryckt i Stockholms stad eller län, Stockholms rådhusrätt och för annan skrift den *rådhusrätt som är behörig att upptaga tryckfrihetsmål* för det län där tryckningsorten är belägen; finnas i länet flera rådhusrätter med sådan behörighet, skall målet, om skriften tryckts i stad där behörig rådhusrätt finnes, upptagas av den rådhusrätten och i annat fall av den av de behöriga rådhusrätterna som är närmast tryckningsorten. Finnes för periodisk skrift sär-

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

utgivningsort, skall i fråga om rätts behörighet även den orten anses som tryckningsort. skild utgivningsort, skall i fråga om rättens behörighet även den orten anses som tryckningsort.

Är skriften ————— sitt hemvist.

Är vid ————— skriften anträffas.

Denna lag träder i kraft, då Konungen låtit i riksdagen uppläsa öppet brev att kungörelse utfärdats om ändrad lydelse av 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen.

B) att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 2 och 8 a §§ förordningen den 13 april 1883
(nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning.

Härigenom förordnas, att 2 och 8 a §§ förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

2 §.

Ärende angående förlagsinteckning upptages, då rörelsen drives i stad där rådstuvurätt finnes, av inskrivningsdomaren därstädes och, då rörelsen drives å landet eller i stad som i judiciellt avseende är förenad med landsbygd, av inskrivningsdomaren i den stad där länsstyrelsen har sitt säte.

Ärende angående förlagsinteckning upptages, då rörelsen drives i stad där rådstuvurätt finnes, av inskrivningsdomaren därstädes och, då rörelsen drives å landet eller i stad som i judiciellt avseende är förenad med landsbygd, av inskrivningsdomaren för den stad där länsstyrelsen har sitt säte.

8 a §.

Vill någon ————— om åtgärden.

Uppvisande varom nu är sagt må ock ske inför annan inskrivningsdomare vid rådstuvurätt. Denne skall, då sådant sker, å handlingen teckna bevis om uppvisandet och ändamålet därmed ävensom därom utfärda sär-

Uppvisande varom nu är sagt må ock ske inför annan inskrivningsdomare, som enligt 2 § är behörig att upptaga ärenden angående förlagsinteckning. Denne skall, då sådant sker, å handlingen teckna bevis om

¹ Senaste lydelse av 2 § se SFS 1936: 225 och av 8 a § se SFS 1939: 124.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

skilt bevis; sedan ingive inteckningshavaren för anteckningens verkställande sistnämnda bevis till den inskrivningsdomare som i första stycket avses.

uppvisandet och ändamålet därmed ävensom därom utfärda särskilt bevis; sedan ingive inteckningshavaren för anteckningens verkställande sistnämnda bevis till den inskrivningsdomare som i första stycket avses.

Anmäler den ----- bok antecknat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

Den pågående indragningen av rådhusrätter i mindre städer har hittills icke berört residensstäderna. Ursprungligen innehöll 1932 års lag om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende uttryckligt förbud mot indragning av rådhusrätt i residensstad. Stadgandet härom upphävdes år 1945. Det är alltså numera möjligt att i ett län icke kommer att finnas någon stad med rådhusrätt. En indragning av rådhusrätter i sådan omfattning förutsätter emellertid att vissa uppgifter, som nu ankommer på rådhusrätt i residensstad, överflyttas på annan domstol. Inom justitiedepartementet har upprättats en den 30 januari 1952 dagtecknad promemoria angående de lagändringar som erfordras härför. Denna promemoria har remissbehandlats.

I promemorian behandlas till en början frågan rörande ändrade bestämmelser om behörighet att upptaga tryckfrihetsmål. I detta avseende föreslås ändring i tryckfrihetsförordningen samt, som en följd härav, en jämkning av ordalagen i 1 § lagen med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål. Vidare föreslås i promemorian vissa ändringar i förordningen angående förlagsinteckning. Såvitt angår ändringen i tryckfrihetsförordningen har det i promemorian framlagda förslaget föranlett proposition till 1952 års riksdag.

Nu gällande bestämmelser om behörighet att upptaga tryckfrihetsmål innebär att sådan behörighet enligt 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen tillkommer rådhusrätt i stad som är säte för länsstyrelse eller, om rådhusrätt ej finnes i staden, den rådhusrätt inom länet, som enligt Kungl. Maj:t förordnande är behörig att upptaga sådana mål. Förekommer anledning att även annan rådhusrätt inom länet skall äga upptaga tryckfrihetsmål, äger Kungl. Maj:t förordna därom; sådant förordnande har meddelats beträffande rådhusrätterna i Eskilstuna, Norrköping, Hälsingborg och Borås. Vilken av de sålunda behöriga rådhusrätterna som är laga domstol i visst tryckfrihetsmål beror som regel på var tryckningsorten är belägen; närmare bestämmelser härom meddelas i 1 § lagen med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

I den nyss nämnda propositionen till 1952 års riksdag (nr 183) föreslogs sådan ändrad lydelse av 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen att, om råd-

husrätt ej finnes inom länet, Kungl. Maj:t skall äga utse rådhusrätt utom länet att för länet upptaga tryckfrihetsmål. Detta förslag har på hemställan av konstitutionsutskottet (utlåtande nr 17) av riksdagen antagits såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling. Beträffande motiveringen till förslaget hänvisas till propositionen och utskottsutlåtandet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, har vid lagrådsremissen av nu förevarande lagförslag anfört, att, därest det vilande grundlagsförslaget slutligt antoges, därav föränleddes en jämkning av ordalagen i 1 § lagen med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål. Förslag därtill hade upptagits i promemorian; det hade icke föränlett någon erinran i yttrandena. Departementschefen förordade en sådan jämkning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i promemorian.

Vad härefter angår frågan om *handläggning* av ärenden rörande förlagsinteckning gällde ursprungligen enligt 2 § förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning att sådan inteckning skulle sökas, då rörelsen drives i stad där rådhusrätt finnes, vid denna rätt och, då rörelsen drives å landet eller i stad under landsrätt, vid rådhusrätten i den stad där länsstyrelsen har sitt säte. Genom ändring i förordningen år 1936 överflyttades befattningen med förlagsinteckningsärenden från rådhusrätten till inskrivningsdomaren. Härvid framhölls i propositionen i ämnet (nr 85/1936, s. 19) att någon ändring icke gjordes i principen, att dessa ärenden uteslutande skulle handläggas av städernas inskrivningsmyndigheter.

I promemorian anföres, att en indragning av rådhusrätt i residensstad väl icke i och för sig påverkar handläggningen av dessa ärenden, men att, om därmed följer att staden icke längre har särskild inskrivningsdomare, ärendena måste överflyttas på annan inskrivningsdomare. Lämpligast synes, enligt promemorian, vara att inskrivningsdomaren i den domsaga, till vilken staden hör, övertar ärendena. Härom anföres närmare i promemorian:

Det skulle väl kunna ifrågasättas, om icke den gällande lydelsen av 2 § i förordningen kan tolkas på det sättet att med uttrycket »inskrivningsdomaren i den stad där länsstyrelsen har sitt säte» i förekommande fall åsyftas inskrivningsdomaren i den domsaga, i vilken denna stad ingår. Med en sådan tolkning skulle ändring av stadgandet vara obehöblig. Denna tolkning strider emellertid mot vad som var avsett vid 1936 års ändring i förordningen, vilket än tydligare kommer till synes i 8 a §. Det torde därför vara motiverat att göra sådana jämkningar av uttryckssättet i 2 och 8 a §§ att den avsedda läsarten är otvetydig.

Föredragande departementschefen har anfört, att det i promemorian framlagda förslaget i denna del i sak icke föränlett någon erinran i yttrandena och att även enligt hans mening jämkningar av den innebörd som förordats i promemorian borde göras i 2 och 8 a §§ förlagsinteckningsförordningen.

Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Utskottet. Konstitutionsutskottet har i memorial nr 1 för riksdagen till grundlagsenlig behandling anmält det sedan föregående riksdag såsom vilande antagna förslaget till ändrad lydelse av 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen. Första lagutskottet, som icke funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda lagförslagen, får hemställa,

A) att riksdagen, under förutsättning att riksdagen antager det av konstitutionsutskottet i memorial nr 1 anmälda förslaget till ändrad lydelse av 12 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, måtte antaga förevarande förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 22 april 1949 (nr 164) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål;

B) att riksdagen måtte antaga förevarande förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 8 a §§ förordningen den 13 april 1883 (nr 16 s. 1) angående förlagsinteckning.

Stockholm den 5 februari 1953.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Lindblom, Lundgren, fru Sjöström-Bengtsson, herrar Herbert Hermansson, Lindgren, John Johansson och fru Wallentheim;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindberg, Landgren, fröken Öberg, herrar Gustafsson i Borås, Johansson i Norrfors och Fröding.